

ANALIZA SEMANTYCZNA POJĘCIA „KPACOTA” (NA PODSTAWIE TEKSTÓW „ŻYWEJ ETYKI”)

YURY FEDORUSHKOV

Za źródło materiałowe dla analizy pojęcia „Kpacota”¹ posłużyły teksty 14 tomów „Żywej Etyki” – wykładu doktryny filozoficznej, stworzonej na początku XX wieku przez Helenę Roerich.

Wybór źródła nie jest przypadkowy. Po pierwsze, dzieło H. Roerich dostarcza filologowi bogatego materiału leksykalnego – ponad 750 tysięcy okazów²; tyle zawierają wspomniane tomy. Po drugie, „Kpacora” jest kluczowym pojęciem w filozofii „Żywej Etyki”, zaliczanym do tzw. pojęć wyższych (por. podrozdział I.3.), z tego względu w części pierwszej opisane zostaną wybrane zagadnienia dotyczące historii powstania oraz filozofii tego dzieła.

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie niektórych aspektów związanych z funkcjonowaniem pojęcia „Kpacora” w filozofii „Żywej Etyki”. Aby tego dokonać, należało wyodrębnić i usystematyzować kategorie tematyczno-leksykalne badanego pojęcia. W związku z tym w części drugiej przedstawiony zostanie warsztat wyjściowy do analizy pojęcia „Kpacora” w ramach poszczególnych etapów wyodrębniania wspomnianych kategorii.

W trakcie opisywania warsztatu będą zaprezentowane wybrane wyniki analizy oraz związane z nimi spostrzeżenia.

---

¹ O różnicy w pisowni wyrazu *kpacora* wielką i małą literą – por. podrozdział I.3.

² Okaz – to, w uproszczeniu, wyraz powtarzający się w określonym zbiorze wyrazów.

I. „Żywa Etyka”

I.1. Historia „Żywej Etyki”

Teksty „Żywej Etyki”³ zostały opublikowane pomiędzy 1920 a 1940 rokiem. Poniżej przedstawiono tabelę z tytułami poszczególnych tomów wraz z tłumaczeniem na język polski oraz datą pierwszej publikacji.

Tabela 1. Tomy 1–14 „Żywej Etyki”

„Листы сада Мории. Зов”	1924	„Liście z Ogrodu Morji. Zew”
„Листы сада Мории. Озарение”	1925	„Liście z Ogrodu Morji. Oświecenie”
„Община”	1926	„Wspólnota”
„Агни Йога”	1929	„Agni Joga”
„Беспредельность”, I часть	1930	„Nieskończoność”, część I
„Беспредельность”, II часть	1930	„Nieskończoność”, część II
„Иерархия”	1931	„Hierarchia”
„Сердце”	1932	„Serce”
„Мир Огненный”, I часть	1933	„Świat Ognisty”, część I
„Мир Огненный”, II часть	1934	„Świat Ognisty”, część II
„Мир Огненный”, II часть	1935	„Świat Ognisty”, część III
„Аум”	1936	„Aum”
„Братство”	1937	„Braterstwo”
„Братство. Надземное”	1938	„Braterstwo. Nadziemskie”

Na stronach tytułowych tomów nie znajdziemy nazwiska twórcy. Jak już wspomniano wyżej, ich autorstwo jest przypisywane Helenie Roerich (ros. Елена Ивановна Рерих⁴, 1879–1955) – żonie Mikołaja Roericha (ros. Николай Константинович Рерих, 1874–1947) – znanego malarza rosyjskiego.

Pierwsze notatki „Żywej Etyki” powstały w czasie dwóch wielkich transhimalajskich ekspedycji rodziny Roerichów. Ekspedycja zbierała po drodze dane o językach wschodnio-azjatyckich, a także kulturach poszczególnych regionów⁵. W licznych klasztorach, szkołach oraz sektach religijnych tychże regionów kulturowana była filozofia hinduistyczna oraz buddyjska.

³ Wersje elektroniczne tekstów (formaty *.gif, *.txt) – por. strona: <http://agniyoga.roerich.info> (Internet-encyklopedia „Агни-Йога”).

⁴ Warto wspomnieć, że Helena Roerich jest również autorką tłumaczenia teozoficznego dzieła pt. *Nauka Tajemna* autorstwa Heleny Bławatskiej. W literaturze przedmiotu istnieją pogłoski, że zarówno H. Roerich, jak i H. Bławatska czerpały natchnienie z rozmów z nijakim Machatmą Morjā, stąd prawdopodobnie tytuł tomu *Liście z Ogrodu Morji*. Portret Morji eksponowany jest obecnie w moskiewskim Muzeum im. M.K. Roericha.

⁵ Pokłosiem ekspedycji było m. in. utworzenie Instytutu Badań Himalajskich „Uruswati” w 1928 r. w dolinie Kulu (Indie).

I.2. Podstawy filozoficzne „Żywej Etyki”

„Żywa Etyka” jest przede wszystkim doktryną jogistyczną⁶. Jogizm „Żywej Etyki” można traktować jako system praktyk mentalno-duchowych. Doktryna „Żywej Etyki” dotyczy głównie indywidualnego badania świata za pomocą zmysłów duchowych, wrażliwości estetycznej oraz intuicji. Atrybut *żywa* w nazwie doktryny wskazuje na ideę kontemplacji wszechobecnego życia za pomocą percepcji tzw. *Piękna żywej myśli przestrzennej* (ros. *Красота живой пространственной мысли*).

Treść „Żywej Etyki” badacze rozpatrują na różnych płaszczyznach, np. ezoterycznej, religijnej, teozoficznej, teologicznej, naukowej, poetyckiej, filozoficznej oraz mitologicznej. N.A. Szlemowa określa „Żywą Etykę” mianem „metafizycznej Filozofii Piękna”.

Za podstawowy nurt prekursorski dla „Żywej Etyki” uznać należy teozofię – doktrynę religijno-filozoficzną. W celu opisanie „fizyki duchowości” do teozofii próbowano wprowadzić styl i terminologię naukową. Ideę nieskończoności wszechświata w „Żywej Etyce” także należy uznać za teozoficzną⁷. Piękno zatem uznawane jest za nieskończone.

Teksty poszczególnych tomów zawierają tzw. mikroteksty⁸ z numeracją paragrafów. Każdy taki tekst można określić jako zadanie-wskazówkę dla czytającego: co powinno stać się obiektem jego refleksji, jakie czytający powinien wykonać ćwiczenia duchowe itp.

Piękno stanowi metakategorię kosmologiczną skupiającą się na opisywaniu estetyki Ognia. Ogień jest rozumiany tutaj jako rodzaj energii, która otacza przestrzeń we Wszechświecie. Wysoką częstotliwością odznacza się sformułowanie *Пространственный Огонь*, które można traktować jako oznaczenie sfery myśli, mentalno-duchowej noosfery⁹ rozumianej w ramach neoplatonizmu.

⁶ Stąd druga nazwa „Żywej Etyki” – „Agni Joga”.

⁷ W teozofii, m.in. u Bławatskiej, istnieje idea wieczności kosmosu i natury jako emanacji Absolutu.

⁸ Ros. *Микротекст*: „[...] относительно самостоятельная структурно-смысловая или синтактико-тематическая единица целого текста (произведения), выступающего по отношению к этой единице как макротекст [...]. В зависимости от культуроцентрического или текстцентрического подхода к пониманию макротекста объем микротекста как единицы может быть разным – от целого отдельного (самостоятельного) текста до относительно самостоятельного высказывания в рамках абзаца, сложного синтаксического целого или сверхфразового единства” – *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*, ред. М.Н. Кожина, Флинта/Наука, Москва 2003, s. 224.

⁹ W kwestii terminu – por. В.И. Вернадский, *Несколько слов о ноосфере*, „Успехи современной биологии” 1944, nr 18, s. 113–120; В.И. Вернадский, *Научная мысль как планетное явление*, Наука, Москва 1991.

Przez różnych myślicieli piękno narzucane są różne funkcje. Warto w tym miejscu wspomnieć o Platonie. Nie dość, że utożsamiał on Piękno i Prawdę z Dobrem jako najwyższą ideą, którą można było osiągnąć w drodze tzw. *noezy* (ideacji, bezpośredniego wglądu w idee), ale też Piękno można było poznać poprzez piękne rzeczy (dzięki Erosowi – pewnemu „pożądaniu idei”, które odpowiadałoby w tym wypadku *intencjonalności* Husserla) na stopniowej drodze wznoszenia się ku idei. Platon wiązał też teorię idei z boskim Demiurgiem¹⁰. Prawdopodobnie pojęcie Demiurga¹¹ mogłoby korelować z pojęciem Matki Świata opisanym w „Żywej Etyce”.

Być może piękno „Żywej Etyki” jest bliższe neoplatońskiemu rozumieniu antycznego filozofa idealizmu Plotyna: piękno ma funkcję prowadzenia do boskiego świata – do tzw. *Jedni*¹². Podobny stan rzeczy dostrzec można w doktrynach ezoterycznych, np. w systemie pojęć kabalistycznych. W kabale Piękno przyrównywane jest do tęczy w kropli wody. Dostrzeżenie tej tęczy prowadzi do wnिकnięcia w boski świat:

Piękno jest to określony stan świadomości, przy którym Dusza ma bliskość ze swoim Stwórcą, ze Stwórcą, i wówczas Stwórca objawia się w jej życzeniach jak gra tęczy w kropelce wody. Każde naprawione życzenie powstaje jak świetlista tęcza światła i nazywa się Sfira, nabiera odpowiedniej formy objętej jej własnym stanem i skierowana jest swoją emanacją wprost do źródła [...] ¹³.

Jako „ideę przeciwstawną” można tutaj przytoczyć właśnie *intencjonalność*¹⁴ w rozumieniu Franza Brentana¹⁵ – jako że jest to relacja, która łączy świadomo-

¹⁰ Szeroki komentarz na ten temat – por. G. Reale, *Historia filozofii starożytnej. Platon i Arystoteles*, t. II, Redakcja Wydawnictwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2001.

¹¹ Wydaje się, że rozstrzygnięć filozoficznych na omawiany temat należy szukać nie tylko w tak zwanej filozofii Zachodu, lecz także w filozofii Wschodu. Odsyłamy w tym miejscu do takich pozycji jak, m.in.: W. Halbfass, *Indie i Europa: próba porozumienia na gruncie filozoficznym*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2008; S. Radhakrishnan, *Filozofia indyjska*, t. I, II, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1958.

¹² W *Atlasie filozofii* czytamy: „Jednia, którą Plotyn określa także jako dobro, jest absolutną jednością i pełnią. Z niej wywodzi się wszelki byt, ale także wszelkie i piękno” (P. Kunzman, F.-P. Burkard, F. Wiedemann, *Atlas Filozofii*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999, s. 63). Por. także pojęcie „единство” (lub w innym miejscu „единое”), w dziele *Античная философия* jest to „последнее основание всякого бытия” – В.Ф. Асмус, *Античная философия*, Высшая школа, Москва 1976, s. 510. Por. również: „Но есть люди, одаренные высшей способностью – способностью умственного созерцания (интеллектуальной интуиции). Они устремляются к единому и остаются в лучах его света” (Ibidem, s. 511).

¹³ Autorem cytatu jest Towarzystwo Kabalistyczne: <http://kabbala.pl> (3.01.2012).

¹⁴ Definicja pojęcia *intencjonalność* – zob. m.in. w *Encyclopædia Britannica Online*, hasło „intentionality”, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/289897/intentionality> (5.01.2012).

mość z przedmiotem, a nie ze sferą transcendentálną – „wyprzedzającą” poznanie. Podobne podejście spotkamy również u Husserla. Jego sztandarowe hasło to: „z powrotem do rzeczy samych,„ czyli do świata, a nie do transcendentnej Jedni. Dla niego transcendencja to metoda poznania fenomenów, czyli zjawisk, a nie rzeczy samych w sobie, a świadomość intencjonalna jest koniecznie związana z przedmiotem, czyli światem, do którego istoty mamy dostęp dzięki *epoche* (powstrzymaniu sądów na jego temat)¹⁶. Trudno w tym miejscu stwierdzić, czy intencjonalność prowadzi również do ontologizowania piękna, jakie dostrzegamy w „Żywej Etyce”: piękno to osobny, tudzież osobliwy, „nieostrzegalny”, „niezależny” byt, „subtelna materia”; świat, który jedynie obserwujemy lub powtarzamy, do którego dążymy poprzez medytację, twórczość etc. Jest nie tyle kategorią estetyzującą, ile ontologizującą¹⁷. Innymi słowy, piękno jako osobliwość jest nie tyle fenomenem, co właściwością odpowiadającą prawom fizyki. Rzecz jasna fizyki w rozumieniu „Żywej Etyki”.

Samo w sobie pojęcie „Красота” w „Żywej Etyce” jest wysoce eklektyczne i zarazem kategorialnie „rozdrobnione”. Wyraz *красота* (lub pisany też wielką literą – *Красота*) jest używany w różnorodnych kontekstach i ma bardzo szerokie spektrum kategorii. Wstępne próby kategoryzacji (klasyfikacji kategorii i podkategorii tematyczno-leksykalnych) nie pozwalają jednoznacznie sformułować, co wyraża piękno – czy jest to obraz poetycki, „aktywny składnik” metafory¹⁸, uniwersalny model idealizacji czy może pseudotermin doktryny, dotyczą-

¹⁵ F. Brentano, *Psychologia z empirycznego punktu widzenia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.

¹⁶ Szerokie omówienie na ten temat: S. Judycki, *Fenomenologia a metafizyka w perspektywie rozważań Edmunda Husserla*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1988, nr 31 (3), s. 11–17.

¹⁷ U Husserla jednak piękno pozostawałoby „fenomenem dla świadomości”. Por. również stwierdzenie: „Chociaż świat w swoim istnieniu i określeniu jest całkowicie zdany na czystą świadomość, to jednak czysta świadomość okazuje się względnie niezależna od świata. Czysta świadomość może tedy występować bez świata, natomiast świat nie może obyć się bez czystej świadomości” – B. Szczepańska-Pabiszczak, *Świat przeżywany w fenomenologii Edmunda Husserla*, [w:] *Światłocienie świadomości*, red. I. Baran, t. III, Wydawnictwo Instytutu Filozofii UAM, Poznań 2002, s. 333–345. Autorka cytatu omawia stanowisko Husserla w sprawie tzw. *idealizmu transcendentnego* – por. E. Husserl, *Idee czystej fenomenologii i fenomenologicznej filozofii*, t. 1, Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1967.

¹⁸ Teoria metafory i metonimii Lakoffa i Johnsona z 1980 roku utrzymuje, że metafora jako operacja kognitywna pozwala przenosić schematy obrazów z jednej sfery konceptualnej do drugiej – por. Дж. Лакофф, М. Джонсон, *Метафоры, которыми мы живем*, УРСС Эдиториал, Москва 2004.

Pod tym względem pojęcie „Красота” (oraz wyrazy pochodne lub synonimiczne, np. derywaty *красивый*, *украшать*, także synonimy: *краса*, *благолепие*, *великолепие*, *живописность*, *изящество*, *изящность*, *картинность*, *миловидность*, *нарядность*, *прелесть*, *пригожество*, *худож-*

cy teozoficznego widzenia świata. Niemniej jednak, można stwierdzić, że pojęcie *piękno* jest podniesione w filozofii „Żywej Etyki” do rangi tzw. *pojęcia wyższego*. Piękno to Matka Świata (ros. *Матерь Мира*):

Теперь еще о Матери Мира: Матерь есть Красота; Мир – самопожертвование; именно этими двумя основаниями открываются Врата¹⁹

Okazuje się, że w niektórych kontekstach pojęcie „Kрасота” konceptualizuje inne pojęcia w interesujący, niespotykany w opisach leksykograficznych sposób: nadaje tym pojęciom (np. „Дух”, „Быт”, „мысль”) status przynależności do innego wymiaru, zwanego Światem Subtelny (ros. *Тонкий Мир*), który istnieje niezależnie od człowieka i jego percepcji. Czy potwierdzi to analiza semantyczna?

Definicja słownikowa wyrazu *красота* uwzględnia następujące znaczenia:

КРАСОТА

1. **КРАСОТА'**, -ы', мн. красо'ты, красо'т, -о'там. То, что доставляет эстетическое и нравственное наслаждение, всё красивое, прекрасное. *К. спасёт мир* (афоризм). *К. русской природы. К. поэтической речи. Душевная к. Для красоты* (чтобы было красиво).
2. (...) мн. Красивые, прекрасные места (в природе, в художественном произведении). *Красоты юга. Красоты стиля.*
3. (...) Красивая, привлекательная внешность, наружность. *Юность блещет красотой. Сохранить следы былой красоты. По красоте превзойти подругу. Увядаящая к.*
4. красота! в сказ. То же, что блеск (в 3 знач.)²⁰.

Konstrukcja „piękno czegoś” (np. piękno przyrody, piękno kobiety) ujmuje sem²¹, który można określić następująco: „idealizacja obiektu (lub też: zjawiska, cechy, procesu) względem harmonii (lub też: symetrii, równowagi, przyjemności estetycznej)”. Czy dany sem funkcjonuje w połączeniu *мир Красоты*²²?

W „Żywej Etyce” bardzo często spotykane są takie pary jak *бытие Красоты – Красота бытия*, *мир Красоты – Красота мира* (миров), *творчество Красоты – Красота творчества* itp. Można przypuszczać, że *Красота*

жественность) jest „spoiwem” dla konceptualizacji innych pojęć (np. красота женщины = красивая женщина, красота цветка = красивый цветок itp.).

¹⁹ Korzystając z tekstów wchodzących w skład „Żywej Etyki” podajemy tytuł tomu oraz numer części, np. *Листы сада Мории. Озарение*. §2.8.12. (221).

²⁰ Н.Ю. Шведова, *Русский семантический словарь. Толковый словарь, систематизированный по классам слов и значений*, т. III, Азбуковник, Москва 2003.

²¹ Sem to „najmniejsza jednostka w planie treści, „cecha semantyczna”, składnik semantyczny”. Semy nie mają swoich odpowiedników w planie treści, zob. K. Polański, *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1999, s. 251.

²² Por. kontekst: „Можно научиться чутя себя вне пошлой обыденности и приобщиться духом к явленному миру Красоты” (*Иерархия*. §7.177).

w przykładach *бытие Красоты, мир Красоты, творчество Красоты* oznacza osobny byt lub wymiar²³. Dlatego też można wnioskować, że takie *piękno* nie tyle idealizuje, ile ontologizuje. W „Жыwej Etyce” spotkamy także zestawienia: *Красота Духа, Красота Космоса, Красота Огненного Мира, Красота Тонкого Мира, Красота мысли*.

I.3. Pojęcia wyższe. Kwestia wielkiej i małej litery (*Красота, красота*)

W treści „Жыwej Etyki” wiele wyrazów, takich jak *Красота, Сердце, Огонь* pisanych jest wielką literą. Helena Roerich uważała, że są to tzw. wyższe pojęcia²⁴ (tj. fundamentalne dla Etyki pojęcia sakralne) i należy je pisać wielką literą, np.: *Иерархия, Космический Магнетизм, Космический Магнит, Космос, Космический Разум, Космическое сознание, Хранитель* (Ангел-Хранитель), *Сердце, Чаша, Чаша Сердца, Бытие, Космическое Сердце, Пространственный Огонь, Агни Йог, Архат, Владыка, Тара, Учитель, Тонкий Мир, Красота, Дух, Урусвати, Мир Огненный, Истина, Материя Люцида, Матерь Мира, Матерь Агни Йоги, Беспредельность, искры Фохата, Вселенная, Закон Бытия, Дыханием Бытия* (космическая энергия), *Сущее, АУМ, Невидимый Мир, Спаситель* itd.

Otóż w 1/3 przypadków (wg częstotliwości) mamy do czynienia z pisownią wyrazu *красота* wielką literą. Na przykład:

Дух знает, где Красота²⁵.

Те, примкнувшие к Источнику Света, должны понять, что горение духа есть Красота и Щит в служении Благу²⁶.

²³ Istotnie referencja pojęcia piękna pozostaje zerowa. Piękno w kolokacjach *мир Красоты* i *Красота мира* funkcjonuje samo w sobie, tzn. nie ma odniesienia do obiektów pozajęzykowych w takim stopniu, jak np. wyraz *stolica*, którego denotacją będą wyrazy *Warszawa, Londyn, Moskwa* itd. – por. K. Polański, op. cit., s. 522.

²⁴ Wielkimi literami pisane są także czasowniki odnoszące się do wyrazu *Учитель*. Jest to związane z rewną tradycją: „До революции в русском языке и местоимения, и глаголы писались с прописной буквы, если речь шла о Боге или Христе. В этом смысле книги Учения являются продолжением традиции русского языка, применяя это правило не только к Богу и Христу, но и к Великим Учителям” – С. Ильин, *Особенности текстов Учения Живой Этики разных изданий*, [w:] „Грани Эпохи” 2011, nr 47, s. 8. Także wielką literą pisane są przymiotniki dotyczące pojęć wyższych: „Думается, что лучше писать с прописной буквы не только существительные, но и прилагательные к ним, так: Космический Магнетизм, Космический Магнит, Космос, Космический Разум, Космическое Сердце, также и Пространственный Огонь” – Е.И. Рерих, *Письмо З.Г. Фосдик и Д. Фосдику от 12 сентября 1954 г.* [w:] Eadem, *Письма Е.И. Рерих в Америку*, t. III, Сфера, Москва 1954, s. 120.

²⁵ *Листы Сада Морни. Зов*, §350.

Warto zwrócić uwagę, że notacja wyrazu lub połączenia wyrazów wielką literą ułatwia komputerową ekscerpcję²⁷ omawianych obiektów, a tym samym ich analizę kontekstową.

II. Kategoryzacja tematyczno-leksykalna pojęcia „Красота”

II.1. Systematyzacja danych

We wstępie wspomniano, że piękno jest jednym z centralnych pojęć filozoficznych w „Żywej Etyce”. Wyraz *красота* znajduje się w spisie dwudziestu najczęstszych wyrazów w materiale badawczym:

517 – tyle razy użyty jest wyraz *красота* (*Красота, красота, Красоты, красóты*);

1287 razy występują inne wyrazy z tematem *крас*²⁸: *краса, красивейший, красноречивый, красоваться, красота, красочность, прекраснейший, прекрасноводительница, прекрасный, приукрасы, украсить* etc.;

159 razy – wyrazy antonimiczne²⁹ (np. *безобразие, безобразный, урод, уродство, уродливость, уродливый, некрасивый*);

19 – wyrazy synonimiczne³⁰, np. *великолепие, великолепный, благолепие* itd.

Aby sformułować i usystematyzować kategorie tematyczne odnoszące się do analizowanego pojęcia, należy określić, jakie obiekty językowe obejmują owe kategorie.

W słowniku *Толковый словарь русского языка* autorstwa S.I. Ożegowa wyraz *pojęcie* (ros. *понятие*) zdefiniowane jest jako „логически оформленная

²⁶ *Мир Огненный* III, §11.261.

²⁷ W sprawie ekscerpcji elektronicznej – por. J. Fiedoruszkow, *Methods for electronic excerption of new words in Russian*, [w:] *PALC 2007: Practical Applications in Language and Computers. Papers from the International Conference at the University of Łódź, 19–22 April 2007*, red. B. Lewandowska-Tomaszczyk, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main 2007, s. 163–186; J. Fiedoruszkow, *Metody automatyzacji ekscerpcji konstrukcji atrybutywnych języka rosyjskiego*, [w:] *Na tropach reproduktów. W poszukiwaniu wielowrazowych jednostek języka*, red. W. Chlebda, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010, s. 59–85.

²⁸ Pomijamy wyrazy typu *красный, покраснеть*, które związane są z tematem *крас*- tylko etymologicznie.

²⁹ Por. pary antonimiczne: *красота – безобразие, красота – уродство, красота – некрасота, красота некрасивость* – М.Р. Львов, *Словарь антонимов русского языка: около 3200 антонимических пар*, АСТ-ПРЕСС, Москва 2001, s. 112.

³⁰ Por. synonimy: *красота: краса, благолепие, великолепие, живописность, изящество, изящность, картинность, миловидность, нарядность, прелесть, пригожество, художественность* – Н. Абрамов, *Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений*, Русские словари, Москва 2007, s. 189.

общая мысль о классе предметов, явлений; идея чего-н. П. времени. П. качества. П. науки”³¹. W związku z tym, pojęcie *красота* mogą charakteryzować zarówno leksemu reprezentujące³² znaczenie wyrazu *красота* (dominanta pola tematycznego – wyraz *красота*) – *красота, красивый, красиветь*, jak i synonimy tych leksemów, np. *великолепие – великолепный, изящество – изящный* etc. Oprócz tego pojęcie przejawia się w różnych modelach kolokacji³³ (np. *творящая красота, подвиг красоты*). Poza tym, pojęcie może być przekazywane pośrednio za pomocą antonimii³⁴ (np. *уродство, некрасивый*), oraz w tzw. *metaforycznych modelach idealizacji obiektów*³⁵ (ММЮ):

ММЮ₁ – na poziomie osobnych (bezpośrednio reprezentujących opisywane pojęcie, tj. takich wyrazów, jak *красота, краса, изящество, красивый, великолепный*) leksemów w kontekście, np. „Красота – это женщина”, „Красота – это сама природа”;

ММЮ₂ – na poziomie połączeń wyrazowych, zdań, tekstów, w których realizuje się wspomniany model idealizacji bez użycia leksemów bezpośrednich. Za przykład ММЮ₂ posłuży zdanie „Женщина – это мелодия”.

W niniejszym artykule ograniczymy się jedynie do wybranych modeli połączeń wyrazowych, w których występują wyrazy *Красота* oraz *красота*.

³¹ С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова, *Толковый словарь русского языка. 4-е издание, дополненное. 80000 слов и фразеологических выражений*, Азъ, Москва 1998, s. 731.

³² „Leksemu reprezentujące” określone są w literaturze przedmiotu jako tzw. *прямые лексемы* (leksemu bezpośrednie) – por. w sprawie terminu К.В. Сборошенко, *Метафорическая репрезентация концепта „красота” в современной поэзии (на материале стихотворений русских и итальянских поэтов XX века)*. Автореферат диссертации, Челябинск 2009.

³³ Na temat ekscerpcji elektronicznej kolokacji – zob. np. J. Fiedoruszkow, *Методы автоматизации экскерпции конструкции атрибутивных языка русского*, [w:] *На тропях репродуктов. В поиски многовыразительных единиц языка*, red. W. Chlebda, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010, s. 59–85.

³⁴ W kwestii reprezentacji pola semantycznego pojęcia poprzez takie relacje, jak: opozycja formalna (*красивый – некрасивый*), para antonimiczna (np. *красота – уродство*) – por. np. R. Régine, *Бадание пол семантических: дошвидченя Ошродка Лексыкологий Политычней в Saint-Cloud*, [w:] *Язык и общество*, red. M. Głowiński, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, Warszawa 1980, s. 253. W sprawie reprezentacji pojęcia lub też konceptu za pomocą antonimii – por. Ibidem, s. 252–281. Omówienie kwestii realizacji pojęcia w siatce asocjacyjnej – por. Ibidem, s. 254.

³⁵ W sprawie terminu *метафорические модели идеализации* – por. К.В. Сборошенко, op. cit., s. 23: „Как элемент образности и выразительности, концепт „красота”, кроме лексического выражения способен репрезентироваться метафорически. Иначе говоря, метафорические выражения обладают и репрезентирующей функцией широкого плана, когда совокупность конкретных компонентов реализует в стихе определенный концептуальный смысл понятия „красота” без конкретного использования лексических единиц, отражающих это понятие”.

Niżej zostaną przedstawione etapy badawcze. Na etapie B, ze względu na wstępny charakter badań³⁶, pozwolimy sobie na uogólnienie obiektów (*Красота*, *красота*) do zapisu *Красота*.

II. 2. Etapy badawcze

Етап А – ekscerpacja obiektów badawczych

Na podstawie analizy kontekstowej udało się wyróżnić niektóre typy konstrukcji. Najczęstsze z nich przedstawione są w poniższych tabelach, zawierających lewe i prawe konteksty w stosunku wyrazu *Красота*:

Tabela 2. Konstrukcje „treść prawego kontekstu + красота”

Тип конструкции	Примеры	Личба прыкладов Stosunek okaz/typ
Красота чего? (rzeczownik)	Красота Беспредельности Красота Безмолвия Красота мыслетворчества Красоту звука	181/106
Красота какая? (przymiotnik)	Красота беспредельная Красота земная Красота космическая	10/6
Красота и что?	Красота и Бесстрашие Красота и Огонь Красота и творчество Владык	17/17
Красота что (не) делает?	Красота сверкает Красота рождается Красота живет	11/8

Tabela 3. Konstrukcje „treść lewego kontekstu + красота”.

Тип конструкции	Примеры	Личба прыкладов Stosunek okaz/typ
что? (rzeczownik) Красоты	власть Красоты пути Красоты ласка красоты	125/82
какая? (przymiotnik) Красота	беспредельная красота великая Огненная Красота творящая красота	33/16

³⁶ W przyszłości przewidujemy prześledzić funkcjonowanie opisywanych obiektów.

cd. tab. 3

Тип конструкции	Примеры	Личба прыкладов Stosunek okaz/typ
что делает? Красота	рождается Красота просвещает красота стирается красота	13/11
что? (rzeczownik) к Красоте	ступень к красоте путь к красоте устремление к красоте	8/7
что (с)делать? к Красоте	прикоснуться к красоте вести к Красоте направить к красоте	19/17
что делать? Красоту	воспринимать красоту принять красоту полюбить красоту	126/

II.3. Etap B – dobór konstrukcji

Spśród konstrukcji atrybutywnych wyekscerpowane zostały modele typu:

– Model A: „rzeczownik + wyraz *Красоты*”, np. *власть* (чего?) *Красоты* (125 użyć)

– Model B: „*Красота* + rzeczownik w Dopełniaczu”, np. *Красота* (чего?) *Беспредельности* (181 użyć)

Łącznie – 306 użyć.

Warto zauważyć, że w obu modelach pojawiają się powtórzenia leksemów: np. *бытие Красоты* – *Красота Бытия* – por. tabela 4. Cyfry obok przykładów – liczby powtórzeń w materiale badawczym.

Tabela 4. Podobieństwo w treści konstrukcji modeli A i B.

Model A: „мир (чего?) Красоты”	Model B: „Красота (чего?) жизни”
явление Красоты 13	Красота Бытия 19
сознание Красоты 4	Красота Беспредельности 9
путь Красоты 6	Красота жизни 7
чувство Красоты 3	Красота духа 6
понимание Красоты 3	Красота Мироздания 4
Облик Красоты 2	Красота мысли 4
сияние Красоты 2	Красота труда 3
радость Красоты 2	Красота Мира Огненного 2
форма Красоты 2	Красота эволюции 2
равновесие Красоты 1	Красота творчества 1
бытие Красоты 1	Красота кристаллов Фохата 1
itd.	itd.
Łącznie 125/82	Łącznie 181/106

Takie pary nie są do końca synonimiczne. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że dane sformułowanie (*бытие Красоты*, czyli dosłownie: „Byt Piękna”) to efekt tzw. *gry słów* – figury stylistycznej. Jednak nie jest to zgodne z realnym stanem rzeczy: według systemu teozoficznego „Żywej Etyki”, we wszechświecie „współlistnieją” trzy światy, nazywane *Земной мир* (inaczej – *плотный*, świat znanej nam materii), *Тонкий Мир* (*Świat Subtelny*) oraz *Мир Огненный* (*Świat Ognisty*). Właśnie *Тонкий Мир* jest uważany za Świat Piękna. Można zatem wnioskować, że w obrębie „Żywej Etyki” piękno to nie tylko kategoria estetyczna, lecz nazwa osobliwego Bytu. W związku z tym, połączenie *бытие Красоты* jest ukrytym przejawem ontologizowania Piękna do pewnego Bytu i zostało wykoncypowane w sposób celowy, tj. nieprzypadkowo. Tutaj pojęcie wyższe reprezentuje wyraz *Красота*. Natomiast połączenie *Красота Бытия* jest przykładem modelu ideologizacji pojęcia wyższego *Бытие* za pomocą pojęcia wyższego *Красота*. Może to oznaczać, że za *Бытие* uważa się wszystkie trzy Światy. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w obszarze teozoficznym pojęcie wyższe *Бытие* identyfikuje się także z pojęciem nieskończoności (ros. *бесконечность*).

Powtórzenia pojawiają się także w innych parach, np.:

Tabela 5. Powtórzenia w treści konstrukcji modeli A i B.

Model: мир (чего?) Красоты	Freq	Model: Красота (чего?) жизни	Freq
бытие Красоты	1	Красота Бытия	19
дух Красоты	1	Красота духа	6
жизнь Красоты ³⁷	1	Красота жизни	7
творчество Красоты	1	Красота творчества	1
магнит Красоты	1	Красота (творчества) магнита	1
мир Красоты	1	Красота мира (миров)	6
образ Красоты	1	Красота образа	1
подвиг Красоты	2	Красота подвига	6
путь Красоты	6	Красота пути	1
восприятие Красоты	1	Красота огненного восприятия Огня	1

Uwzględniając powyższe omówienia, w następnym etapie ograniczymy się do modelu typu B.

³⁷ Według „Żywej Etyki” Piękno jako Byt, tj. jako tzw. *Świat Subtelny* ma charakter twórczy – (por. *творчество Красоты*) i jest zarazem bytem żywym (por. *жизнь Красоты*) – por. pary: *Красота творчества* – *творчество Красоты*, *жизнь Красоты* – *Красота жизни*.

II.3. Etap B. Wyodrębnienie kategorii leksykalno-tematycznych

W słowniku *Русский семантический словарь* dla wyrazu hasłowego „КРАСОТА” podano cztery znaczenia leksykalne (definicję podano w rozdziale I.2.).

Kategorie tematyczne wyodrębniono również na podstawie innych słowników – Ożegowa, Szwedowej i Kuznecowa. Słownikowe kategorie tematyczne definiensów skupiają się głównie wokół następujących kategorii:

- **Przyjemność moralna/estetyczna,**
- **Przyroda,**
- **Miejsce (w przestrzeni fizycznej, w tekście utworu literackiego),**
- **Ciało** (wygląd fizyczny),
- **Płeć,**
- **Charakter** (wygląd wewnętrzny),
- **Upiększenie** (w znaczeniu negatywnym),
- funkcja predykatu.

Piękno w opisach słownikowych koncentruje się głównie wokół dwóch obszarów kategoryalnych – antropocentrycznych (**CZŁOWIEK**) oraz naturocentrycznych (**PRZYRODA**).

Piękno w „Żywej Etyce”, podobnie jak w definicjach słownikowych, dotyczy tych dwóch obszarów. Obszary te obejmują szereg kategorii³⁸, które przedstawiono w poniższych tabelach:

Tabela 6. Kategorie antropocentryczne.

Kategorie antropocentryczne	Freq	Przykłady	Freq
Działania człowieka, produkty ludzkiej działalności, funkcje, stany psychiczno-mentalne, budowa ścieżki życiowej, reinkarnacja, Красота: kategorie w obrębie czynności psychiczno-intelektualnych, medytacja, pojęcia modalne, operatory czynności	58	Dążenie/ścieżka duchowa/droga życiowa	21
		Красота устремления	3
		Красота действия	2
		Красота восхождения	2
		Красота устремлений	1
		Красота этого устремления	1
		Красота вознесения	1
		Красота напряженной готовности	1
		Красота спирального напряжения	1
		Красота огненного дерзания	1
		Красота напряжения	1
		Красота достижения	1
		Красота построения	2
		Красота назначенного начинания	1
		Красота закалки	1
		Красота Срединного Пути	1
Красота пути земного	1		

³⁸ Przedstawiona w tabelach 6 oraz 7 klasyfikacja kategoryalna ma charakter subiektywny. Została jednak przeprowadzona weryfikacja kontekstowa, dotycząca m. in. spornych kwestii – np. *Красота мира* (*мир* = świat) oraz *Красота мира* (*мир* = pokój).

Kategorie antropocentryczne	Freq	Przykłady	Freq
Działania człowieka, produkty ludzkiej działalności, funkcje, stany psychiczno-mentalne, budowa ścieżki życiowej, reinkarnacja, Красота: kategorie w obrębie czynności psychiczno-intelektualnych, medytacja, pojęcia modalne, operatory czynności	58	Sfera mentalno-duchowa	9
		Красота мысли	3
		Красота мыслетворчества	1
		Красота образа	1
		Красота Безмолвия	1
		Красота молчания	1
		Красота огненного восприятия Огня	1
		Красота сочетания	1
		Чын	14
		Красота подвига	6
		Красота героизма	1
		Красота избранного пути	1
		Красота труда	3
		Красота процветания труда	1
		Красота самоотрешения	1
		Красота даяния	1
Творчісць	4		
Красота созидания	2		
Красота вашего подвига	1		
Красота творчества	1		
Bycie adeptem	7		
Красота Служения	3		
Красота такого дозора	1		
Красота верности	1		
Красота значения Братства	1		
Красота такого дозора	1		
Produkty ludzkiej działalności	3		
Красота явления искусства	1		
Красота языка	1		
Красота слова	1		
Duchowe życie człowieka	8	Duchowe życie człowieka	7
		Красота психожизни	1
		Красота духа	6
		Reinkarnacja	1
Красота перемен существований	1		
Inne pojęcia (abstrakcyjne)	6	Szczęście/Prawda/Pokój	6
		Красота счастья	1
		Красота целесообразности	1
		Красота Истины	1
		Красота синтеза наук	1
		Красота своей родины	1
Красота мира	1		
Wygląd zewnętrzny	1	Ubranie	1
		Красота склада одеяния	1
	73		

Tabela 7. Kategorie naturocentryczne.

Kategorie naturocentryczne	Freq	Przykłady	Freq
Byty, czasoprzestrzeń 3 światów (Ziemińskiego, Subtelnego, Ognistego), obszary przestrzenne	60	Nieskonczoność	29
		Красота Беспредельности (Бытия/Бытия беспредельного)	29
		Światy Ziemiński, Subtelny, Ognisty, kosmos, Ziemia, Wszechświat	26
		Красота Единства (jedność trzech światów)	1
		Красота мира	3
		Красота миров	1
		Красота Мира Огненного	2
		Красота Огненного Мира	1
		Красота Тонкого Мира	2
		Красота очертаний Тонкого Мира	1
		Красота Великого Мира	1
		Красота Высшего Мира	1
		Красота дальних миров	1
		Красота высших миров	1
		Красота Надземного Мира	1
		Красота Мира	1
		Красота Неба	1
		Красота dalej	1
		Красота звезд	1
		Красота Мироздания	4
Красота небосклона	1		
Красота такого потока (o ruchu planety)	1		
Kategoria obiektów materialnych, zjawisk fizycznych (trzech Światów), pojęcia naukowe	14	Światło/Energia/materia	7
		Красота света	1
		Красота кристаллов Фохата	1
		Красота сияния	1
		Красота энергии	1
		Красота цвета	1
		Красота Огня	1
		Красота материи	1
		Dźwięk	3
Красота звука	1		
Красота звучания	1		
Красота симфонии качеств	1		
Komunikacja z innymi światami	12	Współpraca z innym światem, pozaziemskim życiem	12
		Красота Надземных встреч	1
		Красота сотрудничества с Тонким Миром	1
		Красота союза	1
		Красота Космического Союза	1
		Красота высшей жизни	1
		Красота высших законов	1
		Красота космического магнетизма	1
		Красота космического слияния	1
		Красота творчества Магнита	1
		Красота космического творчества	1
		Красота Духа	1
Красота живой мысли (пространственной)	1		

cd. tab. 7

Życie	10	Жизнь	10
		Красота жизни	7
		Красота простора жизни	1
		Красота трепета жизни	1
		Красота явленных форм жизни	1
Czas	4	Czas	4
		Красота будущего	2
		Красота Цикла	1
		Красота сущности	1
		Ewolucja	4
		Красота эволюции	2
		Красота космической эволюции	1
Красота грядущей эволюции	1		
		102	

Podsumowując, kategorie antropocentryczne skupiają się głównie na określeniach dotyczących praktyk duchowych adepta doktryny. Odnotowano 58 tego typu przykładów. W związku z tym, obszar zademonstrowanych kategorii określamy jako **ADEPT**.

Kategorie naturocentryczne (głównie czasoprzestrzeń trzech światów – Ziemi, Subtelny, Ognisty) koncentrują się wokół obszaru, w którym dominantę określimy nazwą **BYTY**.

Porównanie statystyczne tychże obszarów przedstawiamy w poniższym wykresie 1.

Można przypuszczać, że pomiędzy tymi obszarami istnieje pewna zależność na poziomie kategorii (zob. strzałki w wykresie 1):

ADEPT: dążenie/ścieżka duchowa (...) ↔ **BYTY**: nieskończoność

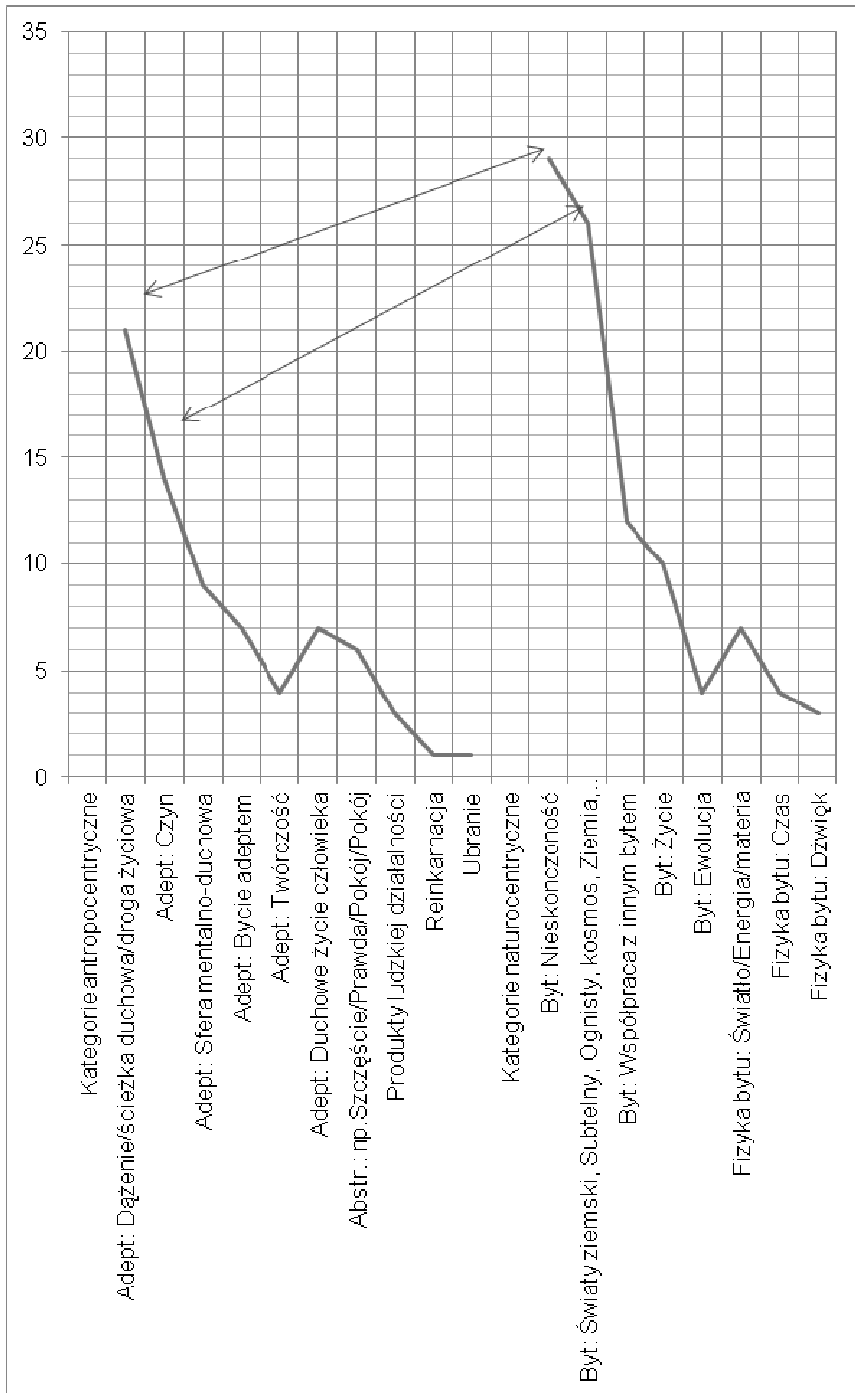
ADEPT: czyn ↔ **BYTY**: Świat Ziemi, Świat Subtelny, Świat Ognisty

III. Spostrzeżenia

III.1. Piękno życia duchowego (ros. *Красота психожизни*)

Tzw. *психожизнь* to pojęcie, które można rozumieć dwojako: 1) ogólnie – jako życie duchowe człowieka; 2) jako sferę, która funkcjonuje także niezależnie od człowieka – inaczej mówiąc, jest otwartą sferą myślenia, jest tzw. *energią psychiczną* (ros. *психическая энергия*). Określenia na tej samej kanwie: *Красота живой мысли, живая мысль, пространственная мысль*.

Wykres 1. Kategorie obszarów ADEPT oraz BYTY

Живая Этика есть мост ко всем Мирам. Только в живом приложении создается прохождение неуязвимое. Ничто не поразит доспех огненный. Можно не тревожиться зарослям Метафизики, когда дух знает **путь живой мысли**. Только мера добра явит Огонь Светлый. С таким светильником можно вступить ясно на великий мост. Только для пути дальнего дается Живая Этика. Нужно любить ее, как путевое пособие³⁹.

Живая мысль из Беспредельности есть уже утверждение человека как одухотворенного существа, как посланца, как стража светлого. Немногие поймут чудесное значение **живой мысли пространственной**. Разве не расцветает мир для сознания, усвоившего **красоту живой мысли**? Утверждаю, что из Беспредельности льется мысль на досягаемом выражении⁴⁰.

Według „Żywej Etyki” człowiek może dołączyć do tej energii, będąc wręcz jej źródłem: „[...] Также **психическая энергия** вводит человека в Надземный Мир [...]”⁴¹.

III.2. Piękno Świata Subtelnego (ros. *Красота Тонкого мира*)

Świat Subtelny jest innym wymiarem – wymiarem niezależnego Piękna. Obserwacja tego świata jest możliwa dzięki ćwiczeniom mentalno-duchowym, jogistycznym. Dane ćwiczenia skupiają się wokół podstawowego pojęcia, jakim jest druga nazwa „Żywej Etyki” – tzw. *Agni Joga*, czyli joga ognia. Ogień w „Żywej Etyce” jest symbolem myśli, myślenia. Właśnie dzięki myśleniu w kategoriach nieskończoności (w tym nieskończoności życia we Wszechświecie) człowiek jest w stanie pokonać barierę cielesności. Pogłębiając kontemplację emanacji Świata Subtelnego, czyli w naszym rozumieniu „świata niezależnego piękna”, adept rozwija „subtelne myślenie” (*тонкое*, tj. *красивое*, oparte na kategoriach piękna), buduje tzw. *тонкое тело*, tj. oddzielne metafizyczne ciało, co prowadzi do nieskończonego poznania. Piękno jest zatem centralnym pojęciem w filozofii „Żywej Etyki”, traktującej o alternatywnym, bajkowym świecie, z właściwymi mu prawami fizycznymi.

Podsumujmy: według badanej doktryny Świat Subtelny jest źródłem Piękna, a wyraz *тонкий* jest ukrytym synonimem wyrazu *красивый* – por. przykłady: *тонкий Огонь, тонкий процесс, тонкий флюид, тонкий организм, тонкий ток, тонкий слух, тонкое тело, тонкое зрение, тонкий Фохат, тонкое существование, тонкое восприятие, тонкое устремление, тонкое качество цвета, тонкий обитатель, тонкое состояние, тонкое внимание, тонкое воздействие, тонкое понимание, тонкий процесс, тонкое устремление, тонкое существо,*

³⁹ *Мир Огненный* III: §11.579.

⁴⁰ *Аум*. §12.014.

⁴¹ *Братство*: §14.868.

тонкое зрение, тонкое изучение, тонкое сердце, тонкое существование, тонкое сознание, тонкое восхождение, тонкий носитель “Чаша”, тонкий принцип, тонкое понимание.

Wśród kolokacji atrybutywnych z wyrazem *тонкий* najczęstsza jest *Тонкий Мир*, na drugim miejscu występuje *тонкое тело*, następnie: *тонкое состояние, тонкое сердце, тонкое сознание, тонкое понимание* i in.

III.3. Postrzeganie piękna poprzez milczenie

Piękno w „Жыwej Etyce” jest przede wszystkim kategorią mentalną. Traktować ją można dwojako. Z jednej strony odnosi ona się do wyżej wskazanego obszaru **БУТУ**. Takie rozumienie Piękna jest podobne do kabalistycznego postrzegania piękna – piękna jako wymiaru istniejącego niezależnie od człowieka. Doktryna jogistyczna „Жыwej Etyki” wskazuje, że osiągnięcie tego wymiaru możliwe jest na drodze pokonania egoizmu. Piękną może być sama droga, czyli ścieżka duchowa adepta. Możemy zatem mówić o pięknie jako kategorii związanej z medytacją intelektualną. Werbalizacje tego typu medytacji znajdziemy w kolokacjach *Красота Безмолвия, Красота молчания*. Warto zwrócić uwagę, że wyraz *Безмолвие* pisany jest wielką literą i należy do pojęć wyższych.

Podsumujmy: właściwe, pełne postrzeganie świata zależy bezpośrednio od form kontemplacji piękna. Warto wspomnieć, że medytacja milczenia w różnych praktykach ćwiczeń duchowych – m.in. chrześcijańskich (np. ślub milczenia) oraz buddyjskich – pozwala na pozbycie się egocentrycznego postrzegania rzeczywistości. Dopiero w trakcie takiego ćwiczenia rzeczywistość przeistacza się w tzw. piękno nieskończoności (ros. *Красота Беспредельности*). Wyrażenia, które dotyczą podobnych ćwiczeń jogistycznych – to m.in. *Красота устремления, Красота мыслетворчества, Красота напряжения, Красота напряженной готовности, Красота Служения, Красота живой мысли* – połączenia wyrazowe dotyczące przede wszystkim obszaru **АДЕПТ**.

O milczeniu jako procesie dążenia do wszechświatowego Piękna szeroko traktuje tom pod tytułem „Серце” z 1932 roku.

III.4. Kategoria piękna fizycznego (w tym – cielesnego)

W tekstach „Жыwej Etyki” nie znaleźliśmy określeń dotyczących piękna cielesnego – np. piękna mężczyzny lub piękna kobiety. W żadnym z tomów nie ma przymiotnika rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej *красивый*, rodzaju żeńskiego w liczbie pojedynczej *красивая* jako atrybutu człowieka lub jego cech. Również w rodzaju nijakim (*красиво*) nie odniesiono go ono np. do dziecka.

Tylko raz użyte jest sformułowanie dotyczące piękna fizycznego: *Красота склада одеяния*.

W „Żywej Etyce” wspomina się o złudnym pięknie – komforcie życiowym. W „Listach Sadu Morii” znajdujemy metafory przestrzegające przed nim: „лицемерное бла-голепие”, „слепота золотых палат”.

Podsumowanie

Pojęcie „piękno” ma leksykograficzne konstanty kategorialne (stałe kategorie, podkategorie): *красота женщины, красота природы, красота произведений искусств*, piękno artefaktów. Są to tematy bazowe dla idealizacji cech, obiektów, działań. W opisie leksykograficznym pojęcie „piękno” opiera się głównie o model estetycznej idealizacji obiektów, zjawisk, cech oraz procesów.

Piękno w „Żywej Etyce” to w nie tylko model idealizacji, lecz referencja obiektów, zjawisk, cech oraz procesów wobec statusu supernaturalnego, ma charakter „duchowo-jogistycznego” terminu w obszarze pojęć wyższych. Jest bytem. Nie stanowi jedynie pewnego złożonego symbolu, formy konwencjonalnej dla postrzegania świata wyłącznie przez człowieka, lecz w dużej mierze istnieje również poza człowiekiem i jego postrzeganiem zmysłowym. Innymi słowy, istnieje w sposób obiektywny.